T I E D O N A N T O

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Venäjän ortodoksisen kirkon kuudennesta teologisesta neuvottelukokokouksesta.

Kesäkuun 3. - 13. päivinä 1983 pidettiin Leningradissa Leningradin hengellisessä akatemiassa kuudes jumaluusopillinen neuvottelukokous Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Venäjän ortodoksisen kirkon valtuuskuntien kesken.

Ensimmäinen neuvottelukokous pidettiin v. 1970 Turun Sinapissa, toinen v. 1971 Zagorskissa, kolmas v. 1974 Järvenpäässä, neljäs v. 1977 Kiovassa ja viides v. 1980 Turussa.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon valtuuskuntaan kuuluivat Turun ja Suomen arkkipiispa **John Vikström** (valtuuskunnan johtaja); Mikkelin hiippakunnan piispa **Kalevi Toiviainen**; Helsingin hiippakunnan piispa **Samuel Lehtonen**; Helsingin yliopiston täysinpalvellut yleisen kirkkohistorian professori **Kauko Pirinen**; Åbo Akademin Uuden testamentin eksegetiikan professori **Jukka Thurén**; Helsingin yliopiston uusimman ajan kirkkohistorian professori **Eino Murtorinne**; Åbo Akademin systemaattisen teologian lehtori, dosentti **Hans-Olof Kvist**; Tikkurilan seurakunnan kirkkoherra, rovasti **Maunu Sinnemäki**; arkkipiispan sihteeri, dosentti **Jouko Martikainen**; Tampereen

hiippakunnan pääsihteeri, teol.tri **Juha Pihkala**. Valtuuskunnan erikoisneuvonantajana oli pankinjohtaja, valtiotieteen maisteri **Antti Saarlo**. Valtuuskunnan sihteereinä toimivat kirkon ulkomaan-asiain toimikunnan teologisten asiain valiokunnan sihteeri, teol.tri **Lorenz Grönvik**, Helsingin yliopiston yleisen teologian assistentti, teol.tri **Risto Cantell** ja Rovaniemen seurakunnan virallinen apulainen, pastori **Jouni Parviainen**. Suomen kirkollisen tiedotuksen edustajana kokoukseen osallistui kirkon tiedotuskeskuksen lehdistöosaston päällikkö, teologian maisteri **Anneli Janhonen**.

Venäjän ortodoksisen kirkon valtuuskuntaan kuuluivat Leningradin ja Novgorodin metropoliitta **Antonij** (valtuuskunnan johtaja); Leningradin hengellisen akatemian professori, Volodgan ja Velikij Ustjugin arkkipiispa **Mihail**; Leningradin hengellisen akatemian inspehtori, arkkimandriitta **Augustin (Nikitin)**; Leningradin hengellisen akatemian professori, Leningradin Kristuksen kirkastumisen katedraalin kirkkoherra, rovasti **Nikolai Gundjaev**; Leningradin hengellisen seminaarin opettaja, teologian kandidaatti, rovasti **Evgenij Zhdan**; Leningradin hengellisen seminaarin opettaja, teologian kandidaatti, pappismunkki **Januarij (Ivliev)**; Leningradin hengellisen seminaarin opettaja, teologian kandidaatti, pappismunkki **Aleksij (Makrinov)**; Moskovan hengellisen akatemian professori **K.E. Skurat**; Moskovan Patriarkaatin ulkomaanasiain osaston jäsen, teologian kandidaatti **G.N. Skobej**; sekä Suomessa toimivien Moskovan Patriarkaatin

seurakuntien piirivalvoja, Leningradin Pyhän Kolminaisuuden katedraalin varakirkkoherra, teologian kandidaatti, rovasti **Bogdan Soiko**. Valtuuskunnan sihteereinä toimivat Leningradin ja Novgorodin metropoliitan sihteeri, teologian kandidaatti, arkkimandriitta **Manuil Pavlov**; Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan stipendiaatti, diakoni **Georgij Antonjuk**; sekä Leningradin hengellisen seminaarin opettaja, teologian kandidaatti **S.P. Rasskazovskij**. Venäjän ortodoksisen kirkon lehdistön edustajina kokoukseen osallistuivat pappismunkki **Tihon Emeljanov** sekä herra **N.A. Egorov**.

Venäjän ortodoksisen kirkon kutsumina kunniavieraina kokoukseen osallistuivat Leningradin hengellisen akatemian ja seminaarin rehtori, Viipurin arkkipiispa **Kirill** sekä Eestin luterilaisen kirkon arkkipiispa **Edgar Hark**. Venäjän ortodoksisen kirkon kutsumina tarkkailijoina kokoukseen osallistuivat Leningradin hengellisen akatemian professori, rovasti **Liverij Voronov**; Leningradin hengellisen akatemian dosentti **N.D. Medvedev**; Leningradin hengellisen akatemian opettaja, teologian kandidaatti, pappi **Evgenij Grushetskij**; sekä Suomen ortodoksisen pappisseminaarin vararehtori, teologian kandidaatti, pastori, **Veikko Purmonen**.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon valtuuskunta saapui Leningradiin kesäkuun 2. päivän iltana.

Neuvottelujen aikana valtuuskunnat yhdessä jatkuvasti kääntyivät rukouksin Kolmiyhteisen Jumalan puoleen. Luterilainen ehtoollisjumalanpalvelus pidettiin lauantaina 4.6. Leningradin hengellisen akatemian kirkossa; liturgina toimi piispa Samuel Lehtonen ja piispa Kalevi Toiviainen saarnasi. Ortodoksinen iltajumalanpalvelus pidettiin lauantaina 4.6., minkä jälkeen nautittiin illallinen yhdessä Hengellisen akatemian opiskelijoiden kanssa. Sunnuntaina 5.6. valtuuskunnat olivat yhdessä läsnä Pyhän Kolminaisuuden katedraalissa pidetyssä liturgiassa, minkä yhteydessä metropoliitta Antonij toimitti pappisvihkimyksen, ja jolloin piispa Samuel Lehtonen saarnasi venäjäksi. Liturgian jälkeen metropoliitta Antonij piti tervehdyspuheen korostaen teologisten neuvottelujen ja kirkkojemme välisten hyvien suhteiden merkitystä. Arkkipiispa John Vikström vastasi esittämällä tervehdyksen Suomen evankelis-luterilaisen kirkon puolesta tähdentäen erityisesti sitä kaikkea, mikä meidän kirkkojamme Kristuksessa yhdistää. Lauantaina 11.6. valtuuskunnat osallistuivat Pyhän Nikolauksen katedraalissa pidettyyn vigiliaan. Sunnuntaina 12.6. valtuuskunnat olivat läsnä Pushkinin luterilaisen kirkon ehtoollisjumalanpalveluksessa. Arkkipiispa Edgar Hark, piispa Samuel Lehtonen ja kirkkoherra Tiit Salumäe toimivat liturgeina ja arkkipiispa John Vikström sekä arkkipiispa Mihail saarnasivat. Neuvottelujen aikana pidettiin aamu- ja iltahartauksia molempien kirkkojen rukousperinteen mukaisesti.

Suomen Leningradin pääkonsuli Olli Mennander järjesti valtuuskuntien kunniaksi vastaanoton perjantaina 3.6. Leningradin hengellisen akatemian rehtori, arkkipiispa Kirill tarjosi maanantaina 6.6. vieraiden kunniaksi päivällisen. Arkkipiispa Vikström seurueineen vieraili tiistaina 7.6. Moskovassa arkkipiispa Kirillin saattamana tavaten Moskovan ja koko Venäjän patriarkan Pimenin sekä patriarkaatin ulkoasiainosaston puheenjohtajan, Minskin ja Valkovenäjän metropoliitan Filaretin, sekä SNTL:n ministerineuvoston uskontoasiainneuvoston puheenjohtajan V.A. Kurojedovin. Valtuuskunnat vierailivat torstaina 9.6. Petroskoissa ja Kizhin saarella ja tapasivat Petroskoin luterilaisen seurakunnan edustajia. Perjantaina 10.6. valtuuskunnat suorittivat kunniakäynnin Piskarevin hautausmaalle sekä tutustuivat Leningradin kaupunkiin. Sunnuntaina 12.6. metropoliitta Antonij järjesti vastaanoton valtuuskuntien kunniaksi. Maanantaina 13.6. neuvottelukokouksen osanottajat kävivät Novgorodissa.

Avajaistilaisuudessa metropoliitta Antonij avasi kokouksen ja lausui osanottajat tervetulleiksi lausuen mm. "Nopeasti vierivät vuodet kulkevat ohitsemme, paikat, joissa me tapaamme, vaihtuvat, keskustelujen otsikoiden aiheet muuttuvat. Vieläpä näiden keskustelujen johtajat ja osanottajat vaihtuvat, mutta tavoitteet eivät muutu: ykseyden etsiminen Jumalassa koko ihmiskunnalle ja ennen kaikkea meidän kirkoillemme ja kansoillemme, sekä Jumalan meille antama vastuu uskonnollisesta elämästä."

Arkkipiispa John Vikström vastasi Suomen evankelis-luterilaisen kirkon puolesta metropoliitta Antonijn puheeseen. Korostettuaan tämän kirkkojemme välisen dialogin suurta merkitystä hän mainitsi, että ajatellen erilaisia ajankohtaisia ekumenian malleja tätä dialogia voitaisiin luonnehtia lähinnä ns. asteittaisen lähentymisen avoimeksi malliksi. Tällöin on tärkeätä, että kirkot eivät tyydy ainoastaan opilliseen analyysiin vaan pyrkivät paremmin ymmärtämään toisiaan ja lähestymään toisiaan myös hengellisen elämän alalla.

Metropoliitta Antonij luki kokouksen osanottajille Hänen Pyhyytensä Patriarkka Pimenin lähettämän kirjeen, jossa patriarkka tervehtii kokouksen osanottajia.

Neuvottelukokous lähetti tervehdyssähkeen Suomen tasavallan presidentille Mauno Koivistolle, joka vastauksessaan kiitti tervehdyksestä ja toivotti kokouksen työlle menestystä. Kokous lähetti myös sähkösanoman Hänen Pyhyydelleen Patriarkka Pimenille.

Neuvottelukokouksen ohjelmaan sisältyi kaksi teemaa:

1. Kirkon olemus
2. Kirkkojen työ rauhan hyväksi nykymaailmassa.

Kirkon olemuksesta pitivät esitelmän Venäjän ortodoksisen kirkon valtuuskunnan puolesta arkkipiispa Mihail teemasta Uuden testamentin käsitys kirkosta Kristuksen ruumiina ja opettaja

S.P. Rasskazovskij teemasta Kirkon olemus eukaristisesta näkökulmasta. Suomen valtuuskunnan puolesta esitelmöivät professori Jukka Thurén teemasta Kirkko Kristuksen ruumiina Uuden testamentin mukaan sekä teol.tri Juha Pihkala teemasta Kirkon olemus uskon, rakkauden ja eukaristian näkökulmasta.

Kirkkojen rauhantyöstä pitivät Venäjän ortodoksisen kirkon puolesta esitelmiä pappismunkki Aleksij (Makrinov) teemasta Rauhantyö nykymaailmassa ja pappismunkki Januarij (Ivliev) teemasta Venäjän ortodoksisen kirkon rauhan toiminta tänään. Suomen valtuuskunnan puolesta esitelmöivät professori Kauko Pirinen teemasta Kirkkojen rauhanohjelmat ja uusimmat rauhaa koskevat kannanotot, sekä rovasti Maunu Sinnemäki teemasta Suomen luterilaisen kirkon rauhantyö, minkä liitteeksi oli jaettu Suomen evankelis-luterilaisen kirkon piispainkokouksen vuonna 1982 hyväksymä rauhaa koskeva asiakirja.

Esitelmien johdosta käytiin vilkasta keskustelua sekä täysistunnossa että työryhmissä. Keskustelut käytiin veljellisessä ja sydämellisessä ilmapiirissä ja niitä leimasi keskinäinen luottamus.

Kokoukseen olivat valmistaneet ylimääräisiä esitelmiä arkkimandriitta Augustin (Nikitin) aiheesta Luterilais-ortodoksisten suhteitten historia Venäjällä sekä professori Kauko Pirinen aiheesta Luther ja ekumenia.

Neuvottelujen tulokset sisältyvät tähän tiedonantoon liitettyihin kahteen tiivistelmään, joissa käsitellään esillä olleita aiheita.

Osapuolet totesivat kiitollisina, että kirkkojen välisissä jumaluusopillisissa keskusteluissa on huomattavissa jatkuvuutta ja että myös tämän kertaisissa neuvotteluissa on voitu rakentaa aikaisempien kokousten saavutuksille.

Neuvottelut ovat voineet auttaa kirkkoja paremmin ymmärtämään toisiaan ja iloitsemaan toisen kirkon perinteen rikkaudesta sekä samalla entistä selkeämmin tajuamaan oman kirkkonsa perinnettä. Samalla neuvottelujen aikana tehty yhteinen työ on auttanut kirkkojamme näkemään syvemmin kirkon Herran antaman lahjan ja Hänen antamansa tehtävän tässä maailmassa, missä me kristittyinä ja kirkkoina jatkuvasti tarvitsemme toinen toisiamme.

Osapuolet totesivat tällä kahden maan kirkkojen dialogilla olevan merkitystä myös yleisen luterilais-ortodoksisen dialogin sekä ekumeenisen liikkeen kannalta.

Osapuolet totesivat niin ikään, että neuvottelut ovat olleet omiaan lähentämään kirkkojamme ja kansojamme toisiinsa sekä luomaan sitä ystävyyttä, josta me tänään saamme kiittää Jumalaa. Siten kirkkojemme välinen dialogi on edistänyt rauhan lujittamista, mitä ihmiskunta niin kipeästi tarvitsee.

Osapuolet olivat yksimielisiä siitä, että jumaluusopillisia neuvotteluja tulisi jatkaa.

Neuvottelujen osanottajat totesivat neuvottelukokouksen muodostaneen jälleen uuden antoisan ja siunauksellisen askeleen kirkkojemme välisessä yhteistyössä, mikä vuosien kuluessa on kasvanut ja monipuolistunut sekä tarjoaa lupaavia tulevaisuuden mahdollisuuksia. Neuvottelujen osanottajat päättivät työnsä kiittäen Jumalaa, Isää, Poikaa ja Pyhää Henkeä, joka armossaan on ohjannut heitä uskon, toivon ja rakkauden hengessä.

Leningradissa 10.päivänä kesäkuuta 1983

John Vikström
Turun ja Suomen
arkkipiispa

Antonij
Leningradin ja Novgorodin
metropoliitta

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon
ja Venäjän ortodoksisen kirkon kuudes
teologinen neuvottelukokous.
Liite 1 tiedonantoon.

T I I V I S T E L M Ä

aiheesta "Kirkon luonne"

1. Pyhässä Raamatussa on esitetty kaikkia aikoja sitovalla tavalla perusteet kirkko-oppia varten. Näistä nousevat ne kirkon määreet, jotka sisältyvät erityisesti Nikean-Konstantinopolin uskontunnustukseen.

2. Meidän Vapahtajamme Jeesus Kristus on kirkon pää. Hän on - kuten Khalkedonin konsiili opettaa - Jumala ja ihminen yhdessä ja samassa persoonassa jakamatta, muuttumatta, sekoittamatta ja erottamatta. Kirkon salaisuus avautuu meille vain hänestä käsin.

3. Kirkkoa koskevista Uuden testamentin nimityksistä olennaisin on apostoli Paavalin siitä usein käyttämä "Kristuksen ruumis". Kristuksen kirkon jäseniksi meidät on liitetty uskossa ja kasteessa Kristukseen (Gal. 3:26 - 28), joka on ruumiin pää. Kristuksen ruumiin jäseninä jokaisella meistä on oma tehtävänsä (1 Kor. 12:4 - 13); me olemme sidotut toisiimme ja meidät on kutsuttu iloitsemaan ja kärsimään yhdessä sekä palvelemaan toinen toistamme rakkaudessa. Kirkko on elävä organismi, jossa sen kaikilla jäsenillä on yhdessä Hengessä Kristuksen kautta pääsy Isän tykö (Ef. 2:18).

4. Kirkon jsenten uusi elämä Kristuksessa ja pelastuksen iankaikkinen ilo ovat erottamattomasti yhteydessä pyhään ehtoolliseen, jossa meille lahjoitetaan Kristuksen ruumis ja veri.

"Siunauksen malja, jonka me siunaamme, eikö se ole osallisuus Kristuksen vereen? Se leipä, jonka murramme, eikö se ole osallisuus Kristuksen ruumiiseen? Koska leipä on yksi, niin me monet olemme yksi ruumis; sillä me olemme kaikki tuosta yhdestä leivästä osalliset" (1 Kor. 10:16 - 17).

5. Viettäessään pyhää ehtoollista kirkko julistaa maailmalle Kristuksen ristinuhria, joka on annettu koko ihmiskunnan puolesta, hänen kuolemaansa ja ylösnousemustaan. Ehtoollisliturgiassa me kiitämme ja ylistämme yhdessä taivaan joukon ja kaikkien pyhien kanssa kolmiyhteistä Jumalaa.

6. Osallistuessaan ehtoolliseen kristitty vahvistuu kirkon, Kristuksen ruumiin jäsenenä, ja siten kaikki kristityt ovat yhdessä Kristuksen mystinen ruumis. Ehtoollista nautittaessa toteutuu sekä yhteys Jumalaan että koko kirkon jäsenten keskinäinen yhteys uskossa ja rakkaudessa.

7. Ehtoollisen toimittaminen on sidottu kirkkoon. Kuten ehtoollista ei ole kirkon ulkopuolella, niin ei kirkkoakaan voi olla ilman ehtoollista.

8. Me uskomme yhden, pyhän katolisen ja apostolisen kirkon ja opetamme, että tämä Kristuksen yksi, pyhä kirkko on pysyvä jatkuvasti. Kristuksen läsnäolo kirkossa, sanassa ja sakramenteissa, ja se, että hän on kirkon pää,antaa kirkolle runsaan toivon ja ilon kaikkialla ja kaikissa tilanteissa.

9. Kirkossa on sekä todellisia että nimellisiä jäseniä. Kukaan kristitty ei tässä elämässä saavuta kilvoituksessaan täydellisyyttä. Kirkon todellinen jäsenyys on yksin kaikkitietävän Jumalan oikeudenmukaisesti arvioitavissa.

10. Jumalan sana kutsuu kirkon jokaista jäsentä jatkuvaan parannukseen, uudistukseen ja kilvoitukseen. Jumalan sana opettaa kristittyä toimimaan myös arkisessa elämässään Kristuksen ruumiin jäsenenä, Kristuksen opetuslapsena ja seuraajana.

11. Pyhässä ehtoollisessa, joka liittää yhteen kaikki kirkon jäsenet, on läsnä itse Kristus, Jumala ja ihminen (Joh. 14:9 - 11). Siksi kristittyjen hajaannus on ristiriidassa Kristuksen

ykseyttä luovan työn kanssa, jota hän toteuttaa kirkon ja kirkkoon asettamansa ehtoollisen välityksellä.

Inhimillinen hajannus ja erityisesti kristittyjen jakaantuminen on syntisyyden seurausta ja jyrkästi vastoin sitä ykseyttä, jonka Kristus jätti perinnöksi opetuslapsilleen ja seuraajilleen.

Kun uskossa olemme oppineet tuntemaan Jumalan rakkauden meihin, silloin rakkaus Jumalaa ja ihmisiä kohtaan johtaa meidät hajaannuksen voittamisen tielle (1 Joh. 3:16; 4:19). Apostoli Paavalin opetuksen (1 Kor. 13:1 - 3; Gal. 5:6) mukaan ei millään ulkonaisilla suorituksilla eikä edes sisällisen hengellisen elämän saavutuksilla ole ilman Kristusta ja hänessä lahjoitettua rakkautta ratkaisevaa merkitystä pelastumisessa, joka on koko kirkon ja jokaisen sen jäsenen olemassaolon ja elämän tarkoitus ja päämäärä.

Leningradissa 10. päivänä kesäkuuta 1983

John Vikström
Turun ja Suomen
arkkipiispa

Antonij
Leningradin ja Novgorodin
metropoliitta

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon
ja Venäjän ortodoksisen kirkon kuudes
teologinen neuvottelukokous.
Liite 2 tiedonantoon.

T I I V I S T E L M Ä

aiheesta "Kirkkojen työ rauhan hyväksi nykymaailmassa"

Kirkkojen huolestuneisuus maailman nykytilanteesta

1. Kirkot toteavat huolestuneina, että rauha on 1980-luvun alkuvuosina käynyt entistä uhanalaisemmaksi. Tämä ilmenee siinä, että liennytyskehitys on pysähtynyt ja varustelun valvontaan tähtäävät ponnistelut eivät ole johtaneet odotettuihin tuloksiin. Monet valtiot ovat ajautumassa yhä pahempaan varustelukierteeseen, ja suurvaltojen välinen luottamus on vähentynyt. Sitä paitsi ydinasevarustelukilpa on viime vuosina edennyt ennen tuntemattoman vaaralliseen vaiheeseen.

2. Eri maissa kasvaa niiden joukko, jotka suhtautuvat yhä kärsimättömämmin ydinaseiden luomaan uhkaan ja kilpavarusteluun. Samalla ihmiset, varsinkin nuoret, ovat kadottamassa tulevaisuuden toivon.

3. Koska kilpavarustelu nielee varoja, joita välttämättä tarvitaan taisteluun köyhyyden ja muun yhteiskunnallisen epäoikeudenmukaisuuden poistamiseksi ja koska ydinsota uhkaa ihmiskuntaa, kulttuuria ja luontoa, näitä molempia on pidettävä rikoksena ihmiskuntaa vastaan.

Kristityt ja rauha

4. Kristittyjen usko todistaa, että rauha maailmassa on Jumalan lahja. Ihmiskunta kantaa vastuun tästä lahjasta. Siksi kristittyjen tulee suunnata voimansa sen säilyttämiseksi ja vahvistamiseksi.

Kristittyjen tulee Jumalan johdatukseen luottaen joka tilanteessa säilyttää toivonsa ymmärtäen omaksi kutsumuksekseen toteuttaa Jumalan tahtomaa rauhaa ja hylätä yhtä hyvin väärä turvallisuuden tunne kuin toimettomuuskin.

5. Pyhä Raamattu ja kirkon usko näkevät Aadamissa syntisen ja jakaantuneen ihmiskunnan perikuvan. Mutta Jeesus Kristus toi tultuaan uudeksi Aadamiksi ihmiskunnalle pelastuksen ja toivon (Rm. 5:12 - 21; 1 Kor. 15:21 - 22).

6. Kristityt näkevät kirkossa universaalin yhteisön, joka on ihmiskunnan tulevan ykseyden perikuva. Juuri tänä hetkenä, jolloin ristiriidat ja hajaannus uhkaavat vaarantaa koko ihmiskunnan eloonjäämisen, on tärkeää muistaa kirkon kaikki rajat ylittävää ykseyttä ja nähdä tässä kutsu rauhantyöhön.

7. Kristityt tietävät, että rauha ei ole koskaan lopullisesti varmistettu, vaan sen rakentamiseksi tulee ponnistella. Tämänkin vuoksi kristityt ovat kutsutut aina osallistumaan rauhantyöhön.

8. Kansainväliset ristiriidat synnyttävät usein vääristyneen kuvan vastapuolesta. Siksi kristittyjen ei ole tehtävä vastustajasta pahan ruumiillistumaa eikä ihannoitava liiallisesti omaa kansaansa. Sen sijaan on kiinnitettävä huomio eri osapuolten vaatimuksiin ja etuihin, jotka aiheuttavat ristiriitoja.

9. Luottamuksen rakentaminen voi toteutua vain silloin, kun omaa turvallisuutta ei etsitä vastapuolen kustannuksella, vaan pyritään miettimään yhteisen turvallisuuden edellytyksiä. Samalla osapuolten tarkoitusten ja toimintasuunnitelmien tulee herättää yleistä luottamusta.

10. Erityisesti kristittyjen tehtävänä on vaikuttaa siihen, etteivät kansat ajaudu erilleen toisistaan ja pidä etujensa ristiriitaa sovittamattomana. Luottamuksen siltojen rakentaminen kansojen välille on yksi kirkon tehtävistä. Siinä kirkon on oltava uskollinen Herralleen, joka "purki erottavan väliseinän, nimittäin vihollisuuden" (Ef. 2:14).

Kirkon työ rauhan hyväksi

11. Rauhantyön juuret sisältyvät pyhään Raamattuun. Jumala loi yhdeksi maailman, jossa ihmiset ovat veljiä ja sisaria keskenään. Kristus antoi ihmiseksi tulemisessaan seuraajilleen rakkauden ja veljeyden tehtävän (Jh. 13:34 - 35). Näin ollen rauhantyö on oikeudenmukaisuuden ja ihmisarvon puolustamista.

12. Kirkon palvelustyö on jo sinänsä rauhantyötä. Kirkko palvelee rauhan asiaa julistamalla evankeliumia. Se tahtoo kiinnittää katseet Kristukseen, josta Raamattu sanoo: "Hän on meidän rauhamme" (Ef. 2:14). Jokaisessa jumalanpalveluksessa kirkko rukoilee rauhan puolesta. Siten se kutsuu jäseniään työhön rauhan hyväksi.

13. Kirkko kasvattaa jäseniään rauhaan palvellessaan eri elämänalueita. Kirkon tehtävä on erityisesti lisätä erilaisten katsomusten, eri sukupolvien ja kansojen välistä ymmärtämystä. Näin toimiessaan kirkko kääntyy omien jäsentensä puoleen ja kaikkien niidenkin, jotka tavoittelevat yhteistyössä kirkon kanssa samoja päämääriä ihmiskunnassa.

14. Toteuttaessaan omaa työtään Kristuksen rauhan lisäämiseksi maailmassa kirkko tunnustaa rauhantyön tärkeän merkityksen. Kirkon jäsenet osallistuvat yhä aktiivisemmin kristillisten rauhanjärjestöjen toimintaan, ekumeeniseen liikkeeseen ja myös kirkon ulkopuolisiin, yleisinhimillisiin rauhantyön muotoihin.

15. Me tuemme nykytilanteessa laajalle levinnyttä ajatusta ydinaseettomien vyöhykkeiden luomiseksi (erityisesti Pohjolaan). Me esiinnymme aktiivisesti joukkotuhoaseiden leviämisen ehkäisemiseksi ja niiden jäädyttämiseksi ensi askeleena tiellä yleiseen ydinaseriisuntaan.

16. Kirkon tehtävänä rauhantyössä on yksityisten ihmisten omantunnon herättäminen sekä omaantuntoon perustuvan ratkaisun tukeminen. Kirkko ei voi esittää eikä propagoida yksityiskohtaisia yhteiskunnallisia malleja. Se odottaa valtiomiehiltä vastuuntuntoa ja korkeita moraalisia ominaisuuksia heidän ratkaistessaan kansainvälisiä ongelmia.

Leningradissa 10. päivänä kesäkuuta 1983

John Vikström
Turun ja Suomen
arkkipiispa

Antonij
Leningradin ja Novgorodin
metropoliitta